

UIA Uluslararası Meslek Standartları Mutabakat Metni Politikalarına İlişkin Öneri Kılavuzlar:

Meslek Kuruluşlarının İşlevi

Çeviri: Aykut Ülkütekin, Arif Şentek
Revizyon: Tuğçe Selin Tağmat

26 Mayıs 2004 tarihinde Meksika-Villahermosa'da yapılan UIA Konseyi'nde onaylanmıştır.

MUTABAKAT METNİ POLİTİKASINDAN

Meslek örgütlerinin bulunmadığı ülkelerde, UIA mimarlık mesleğinin mensuplarını, kamu yararı adına bu tür örgütleri kurma yönünde teşvik etmelidir.

Meslek örgütleri, üyelerinin uluslararası UIA standartlarına, UIA-UNESCO Mimarlık Eğitimi Şartı'nın minimum koşullarına ve UIA'nın Uluslararası Etik ve Davranış Kuralları'na uymalarını sağlamalı; üyelerinin "Temel Koşullar" (gerek bugünkü şekli gerekse ilerdeki değişiklikleri ile) altında sıralanan bilgi ve becerilerini güncel tutmalarını sağlamalı, ve genel olarak gerek mimarlık kültürü ve bilgisine, gerekse hizmet verdikleri toplumun gelişmesine katkıda bulunmalıdır.

1. ÖNSÖZ

Serbest veya ücretli mimarlar genellikle, yasaların, kararnamelerin ve mesleki standartların bütün üyeleri tarafından uygulanması ve izlenmesini sağlamakla görevli bir düzenleyici kuruluş tarafından denetlenmektedir. Çoğu ülkede, meslek kuruluşları aynı zamanda mimarlığın ilerlemesi, bilginin geliştirilmesi ve üyelerinin belirlenmiş standartlara göre mesleği uygulamalarını güvence altına alarak toplum çıkarlarının korunması amacıyla kurulmuşlardır.

Bazı ülkelerde mesleğin düzenlenmesi ve mimarlığın ilerlemesi işlevleri tek bir kuruluş tarafından üstlenilmektedir.

Bir mimarlık meslek kuruluşunun ne olması gerektiğini tanımlamadan önce, küreselleşme söylemini ve Ticaret ve Hizmetler Genel Anlaşması (GATS) ilkelerini hatırlamak gerekir. GATS'in temel hedefi, Dünya Ticaret Örgütü'nün mal ticaretine ilişkin hedefiyle aynıdır: Piyasaların serbestleşmesi yoluyla dünya ticaretinde dengenin sağlanması ve serbestleşme sürecinin tutarlı temeller üzerine inşa edilmesi.

Bu hedefe ulaşmak için izlenecek temel ilkeler şunlardır:

Ticarette ayırmacı uygulamalar yer almamalıdır: Bütün üye ülkeler ticari ilişkilerini eşit temeller üzerinde sürdürmeli ve ticaretteki sınırlamaların kaldırılması amacıyla getirilen önlemlerin sağladığı yararları paylaşmalıdır.

Koruyucu önlemler saydam olmalıdır: Hizmetler anlaşması, piyasalara girişteki sınırlamaların ve denizaşırı piyasalardaki işlemler için geçerli ayırmacı uygulamaların açıkça tanımlanmış ve listelenmiş olmasını öngörmektedir.

Ticaretin serbestleşmesinde tutarlı bir temel sağlanmalıdır: Ülkeler, korumacı uygulamaların düzeyinin düşürülmesi konusundaki müzakerelere uygun olarak yerine getirecekleri taahhütlerini, -hizmet alanlarını açıkça belirterek- bir program dahilinde açıklamalıdır.

Küresel serbest ticaretin mantığı, insan gücünün, malların ve hizmetlerin, genel bir deregülasyon ortamında serbest dolaşımından yanadır.

Üye ülkelere uygulanan DTÖ kuralları, mimarlık mesleğinin uygulanması üzerinde doğrudan etkili olmaktadır.

GATS anlaşmasının VI 4 maddesinde şöyle denilmektedir:

“Serbest dolaşımın yerleştirilmesini amaçlayan kurallar, ulusal düzeylerdeki koruyucu adımların;

- *Saydam olmasını ve mesleki yeterlik ve beceri gibi nesnel kriterleri temel almasını,*
- *Hizmetin niteliğini güvenceye almanın ötesinde güçlük getirmemesini,*
- *Eğer bir lisans işlemi söz konusuysa, bunun hizmet sunumunda kısıtlayıcı koşullar*

getirmemesini sağlamalıdır.”

Meslek kuruluşlarının oluşturulması üç grubun çıkarlarına hizmet etmektedir:

A. Tüketici

Yalnızca tüketiciye sunulacak hizmetin niteliğinin (rekabet ve performans kurallarını dikkate alarak) garanti altına alınması değil, meslek adamlarının uygun olmayan herhangi bir ayırıcı uygulamaya tabi olmaksızın serbest dolaşımı da sağlanmalıdır. Dolayısıyla mimarlık mesleğini temsil eden kuruluşların yapılarını da hem tüketici hem de toplumu koruma kapasitelerini garanti edecek şekilde belirlemek gerekmektedir.

Tüketici hizmeti kavramı, uluslararası düzeyde paylaşılan ve hem piyasada rekabeti, hem de objektif veya sertifikaya bağlanmış kalite standartlarını garanti eden özel bir kavramdır.

Bu tüketim yanlısı mantık, kamu yararı kavramını geçersiz kılmakta, mesleğin kendi kendini düzenlemesini ve genel geçerli kurallarla tüketicinin korunmasını öngören sistemler doğrultusunda korporatif koruma ve imtiyazlı uygulama tekeli sağlar görünen yasa ve düzenlemelerin ortadan kaldırılmasına yönelik bir yaklaşım sunmaktadır.

B. Kamu

Kamusal mimarlık politikaları oluşturan ülkelerin sayısı giderek artıyor. Ülkeler, mimarlığın kamu yararına olduğu konusunda giderek daha duyarlı davranıyorlar.

Bu hem toplumsal ve kültürel alanlarda bireylerin ve toplumun refahına katkıda bulunuyor hem de çevre ve tarihi-kültürel mirası gözetiyor. Son zamanlarda sürdürülebilir kalkınma kavramının dikkate alınması, yaşanan çevre üzerinde önemli derecede etkiye sahip oldu.

Mimarlık, çevre, peyzaj ve yaşanan çevrede, kültürün bir ifadesi olan bu karakteristik, bu mesleği uygulayan meslek adamları, yani mimarlar ile toplum arasında özel bir ilişkiyi doğurur. Toplum derken, hem yapıyı çevreye ilişkin beklentileri olan devlet ve kamu yetkililerinden hem de mimarlığın kullanıcıları ve tüketicileri olan vatandaşlardan bahsedilmektedir.

Bu bakımdan, bir çok ülkede olduğu gibi mesleğin, toplum ve vatandaşların beklentilerini karşılayacak şekilde örgütlenmesi yararlı ve gereklidir.

Bu, mesleki kuruluşların mimarlık üzerinde odaklanacak, ancak kamunun korunması amacına da işlerlik kazandıracak şekilde kurulmasını ve kurulmuşsa güçlendirilmesini gerektirmektedir.

C. Meslek

Mesleği ne şekilde uygularsa uygulansınlar, mimarların birbirlerini tanımaları ve her mimar için aynı üyelik kurallarını koyan bir kuruluşa bağlı olmaları önemlidir. Aynı eğitimi görmüş, aynı veya eşdeğer derece/diploma/sertifikaya sahip, aynı etik kurallara uyan ve mesleği eşdeğer veya karşılaştırılabilir şekillerde uygulayan meslektaşlarla birlikte olmaları, kuşkusuz mimarların yararınadır.

Bu kuruluşların işlevleri, mimarların yararına olmalıdır.

Mesleki kuruluş, aynı zamanda mimarlık mesleğini uygulayanların kimlik ve birarada olma özelliklerini karşılayan bir yer olmalıdır.

Bu kılavuz, bu mesleki kuruluşların varlık nedenlerini, rollerini, işlevlerini tanımlamayı amaçlamaktadır.

2. ÖNERİLER:

Burada amaç, meslek kuruluşlarının örgütlenme ve etkinlik alanları konusunda geçerli olabilecek anahtar kavramları ortaya koymaktır.

Önemli toplumsal ve kültürel rolleri olan, eylem ve katkılarından vazgeçemeyeceğimiz, ancak üyeliğin isteğe bağlı olduğu, konu ve işlevleri üyelerin maddi çıkarlarını savunmak olan ticari amaçlı bağımsız dernek veya birlikler, bu değerlendirmenin dışında tutulmuştur.

Dolayısıyla, mesleki kuruluşların işlevleri şu üç temel alanı kapsamaktadır:

- Tüketici yararı
- Kamu yararı
- Mesleki yarar – mimarların yararı

2.1 İŞLEVLER:

Tüketici Yararı

- Becerilerin, mesleği uygulama kurallarının ve meslek etiğinin izlenmesi yoluyla kamunun/tüketici toplumun/kullanıcının korunması.
- Mimarlar arasında karşılıklı etkileşimin geliştirilmesi ve yaşanan çevrenin iyileştirilmesi amacıyla yönelik olarak, bütün ülkelerde mimarların serbest dolaşımının sağlanması.
- Şeffaflık ve eşitlik ilkelerine dayalı olarak serbest ve sağlıklı rekabetin sağlanması.
- Mimarlıkta temel eğitimin içeriğine katkıda bulunma, yönlendirme ve güvence altına alma, alınan eğitimin sürekli güncelleştirilmesini sağlama.
- Temel ve mesleki eğitimin içeriğini, yeterlilik belirleme süreçlerini ve kriterlerini tanımlama.
- Sürekli mesleki gelişim sistemi oluşturarak mimarların bilgi ve becerilerinin gelişimine katkıda bulunma.
- Etik ve davranış kuralları oluşturma ve kuralların uygulanmasını izleme.
- Meslek adamlarının, tüketici çıkarları için getirilmiş kurallara saygı göstermemesi durumunda disiplin açısından uygulanacak bir dizi yaptırımı yürürlüğe koyma.
- Ücret tarifeleri (yasal olarak yetkilendirilmesi durumunda), mimarın görevlendirilmesi, meslek uygulamalarına ilişkin belgeler ve çevresel konular ile ilgili olarak kılavuz belgeler yayınlama.

Kamu Yararı

- Yapılı çevrenin niteliğini, bu konuda standartlar koyarak ve referans alınacak belirlemeler yaparak etkileme, mimarlık alanında kamusal politikaların uygulanmasına katkıda bulunma.
- Mimarlığa ilişkin bilgilerin ilgili yetkililer, toplum ve meslek adamları tarafından elde edilme yollarını geliştirme ve kolaylaştırma.
- Mimarlıkta, kültürel ve yasal konularda üst düzeyde yetkili bir konum sağlama.
- Mimarlığın işlevlerinin, toplumsal ve kültürel boyutlarda kalıcılığını güvence altına alma.
- Sürdürülebilir kalkınma ve hayat standartlarında gerekli iyileştirmeler açısından, mimarlığa yönelik araştırma ve geliştirme çalışmalarını teşvik etme, geliştirme.
- Mimarlık konusunda toplumsal duyarlılığı geliştirme.
- Mimari ve kentsel kaliteyi, her türlü araç ve eylemle teşvik etme, geliştirme.

Mesleki Yarar – Mimarların Yararı

- Mimarları, mesleği farklı şekillerde uygulamalarına saygı göstererek biraraya getirme ve mimarların yerel, ulusal, uluslararası düzeylerde temsilini örgütleme.
- Mimarların etkinlik alanlarının, özgün nitelik ve becerilerini temel alarak, geliştirilmesi.
- Mimarlar tarafından verilen hizmetlerin kalitesini geliştirme ve güvence altına alma konusunda, mimarların toplumsal, mesleki, yasal ve kültürel alanlarda beklediği yardım ve hizmetleri sağlama.
- Yapılı çevrede kalitenin geliştirilmesini amaçlayan bir yaklaşımla, işverenler, kent plancıları, müteahhitler, mühendisler gibi yaşam çevresinin diğer ortakları ile işbirliği ve iletişimin geliştirilmesi.
- Mimarların fikri mülkiyet ve telif haklarının güvence altına alınması

2.2. ROLLER

Mimarlık Meslek Kuruluşları İçin Bazı Modeller

Meslek kuruluşları için farklı modeller bulunmasına rağmen, en yaygın olarak görülen iki türden bahsedebiliriz: meslek kuruluşu ve kayıt kuruluşu. Bu iki örgütlenme biçiminin temel rolleri aşağıda belirtilmektedir:

Meslek Kuruluşu

Statü: Kendine özel bir yönetmelikle veya bir kuruluş tüzüğüyle kurulur.

Görev Tanımı: Mimarlığı iletme, mimarlık bilgisinin elde edilme yollarını geliştirme ve kolaylaştırma.

Temel Sorumluluklar:

İletişim ve tanıtım (halk, hükümet, işverenler, üyeler, uluslararası ve kültürel programlar, ödüller ve sergiler)

Eğitim* (mimarlık eğitimi müfredatı aracılığıyla standartları yükseltme)

Meslek pratiği (örnek iş alma belgeleri, sözleşmeler vb. hazırlamak yoluyla meslek uygulamalarını sürdüren mimarların standartlarını yükseltme)

Gerekçe: Daha iyi mimarlar = daha iyi mimarlık

** Anglosakson ülkelerinde bu sorumluluk genellikle meslek kuruluşu ve kayıt kuruluşu tarafından veya her ikisinin oluşturacağı bağımsız bir kuruluş tarafından üstlenilir. Düzenleyici yasaların bulunduğu ülkelerde, bu işlev kamu kuruluşlarından birinin görev alanına girmektedir.*

Kayıt/Lisans Kuruluşu

Statü: Yasal düzenlemeyle kurulur (yasa, kararname vb.).

Görev Tanımı: Kamu yararını korur.

Temel Sorumluluklar:

Yetkin mimarların kayıt edilmesi

Disiplin

Davranış kuralları

Gerekçe: Tüketicinin korunması

Yetki ve Sorumluluklar Kapsamında Mesleki Kuruluşların Asgari Roller

Mimarların tüketici yararını gözeterek bir şekilde yetiştirilmesi ve yetkinleştirilmesi konusunda:

- Mimarlık alanında temel eğitimin geliştirilme sürecine katılım
- Mimarlık unvanına ilişkin düzenlemeler ve gerekli niteliklere sahip mimarların kayıtlarının tutulması
- Staj programının içeriğinin belirlenmesi
- Mesleği uygulama için gerekli lisansın verilmesi ve kullanımının izlenmesi (böyle bir uygulamanın olduğu ülkelerde)
- Mimarlıkta ders programlarının, yetkilendirme ve mesleki sertifikaların verilmesi süreçlerinin akreditasyonu işlemlerinde yer alma
- Mesleği uygulama kurallarının geliştirilmesi ve bunun uygulanmasının izlenmesi
- Meslek çevreleri ile akademik çevreler arasındaki ilişkilerin (staj programlarının düzenlenmesi konusu da dahil olmak üzere) yürütülmesi
- Sürekli Mesleki Gelişim programlarının örgütlenmesi ve izlenmesinde yer alma
- Mesleği uygulama şekillerinin izlenmesi

- Anlaşmazlıkların çözümünde uygulanacak değişik yöntemlerin geliştirilmesi
- Mimari yarışmaların düzenlenmesi ve bu konudaki uygulamaların izlenmesi
- Gelişmiş mimari standartların belirlenmesi çalışmalarına katılma
- Mimarlık alanında bilginin geliştirilmesi ve geçerli kılınmasını sağlamak üzere, (kültürel, ekonomik ve yasal yönlerden) bir bilgi toplumu oluşturma
- Kamu yetkilileri ve uluslararası örgütler nezdinde mesleği temsil etme
- İşverenler, mühendisler, kent plancıları, müteahhitler gibi mesleğin uygulanmasında rol alan diğer ortaklar ile ilişkileri örgütleme veya bu ilişkilerde yer alma
- UIA tarafından belirlenen uluslararası standartları destekleme
- Mimarlığın bir sanat ve bilim olarak tanıtımına katkı sağlama
- Sürdürülebilir bir çevrenin oluşturulmasına (sergiler, seminerler, konferanslar yoluyla ve mimari eserlerin yayına aktarılması çalışmalarında yer alarak) katkıda bulunma
- Mimarlık alanında gerçekleştirilen gelişim programları ve projelerine katılımında bulunma ve bunların tanıtımını yapma
- Meslek uygulamaları ve yapıları çevreyi etkileyen yasa ve yönetmeliklerdeki gelişmeleri destekleme, takip etme ve izleme
- Üye aidatlarını toplama ve yayınlar, ücretli hizmetler, hizmet tedariki ve danışmanlık gibi hizmetlerle ek gelir sağlama

Meslek yararı:

- Yerel, bölgesel ve ulusal düzeylerde toplantılar düzenleme ve sempozyum, kongre, konferans ve seminerler düzenleyerek mimarlar arasında görüş alışverişini destekleme
- Web sayfaları, e-posta grupları, haber bültenleri, dergiler ve kütüphaneler gibi araçlar yardımıyla mimarlar arasındaki iletişimi geliştirme
- Mimarların iş alma ve çalışma koşullarının geliştirilmesi için değerlendirmeler yaparak bu gelişimin yaygınlaşmasını sağlama
- Mimarlara yasal danışmanlık sağlama ve tavsiye verme
- Kamu kurumları ve tüketici örgütleri karşısında mesleği temsil etme

3. MİMARLIK MESLEĞİNDE YÖNETİŞİM

Daha önceki bölümlerde belirtilenler, meslekte yönetişimin birçok ilkeyi temel alması gerektiğini göstermektedir:

Kamu Yetkilileri ile İlişkiler:

Kamu yararı ve tüketicinin korunması adına, meslek kuruluşu yetkili kamu mercileri tarafından tanınmalıdır. Bu yasal tanım, hükümet veya parlamento tarafından yapılabilir ve kuruluşun bir kamu hizmeti vermekte olduğu, dolayısıyla meslek mensubu üyeleri üzerinde yasal yetkiler

kullanabilme olanağına sahip olduğu anlamına gelir. Bu, mimar unvanı, mesleği uygulama için gerekli lisans işlemleri, mesleği uygulama ve mesleği uygulama kuralları konusunda düzenlemeler gerektiren bir yasal sistemin varlığı veya öngörülmekte olduğu anlamına gelir.

Demokratik Temsiliyet:

Mesleki kuruluş, mimarların mesleği, bölgeler, mesleği uygulama şekilleri ve mesleki konumları itibarıyla en iyi şekilde temsil edebilecekleri biçimde hüküm, kanun ve tüzük taslakları hazırlar. Bu taslak, yönetim kurullarında kamu yetkililerinden, tüketicilerden ve meslek alanındaki ortaklardan temsilcilerin de bulunmasını öngörebilir. Bu statü, bir yasa, kararname veya yetkililerle birlikte ortaklaşa yayınlanan bir şart (protokol vb.) ile kesinlik kazanmalıdır.

Üstlenilen Rollere Göre Hiyerarşik Bir Örgütlenme

Bölgesel kuruluşları biraraya getirerek eşgüdümü sağlayan, mesleki politikaları tanımlayan, kaynakları yöneten, yeterlilik ve ruhsat gibi işlemleri akredite eden ulusal veya federal mesleki kuruluş

Uygulama alanlarına mümkün olabilen en yakın konumda, yetkili mimarların kayıtlarını tutan, mesleği uygulama kurallarına uyulmasını denetleyen, uyuşmazlıklarda ön uzlaştırma işlevi gören, bölgesel yetkililer ve bölgedeki diğer mesleki vb. kuruluşlarla ilişkileri sürdüren yerel veya bölgesel kuruluşlar

Uluslararası ilişkiler, staj, mimarlığın geliştirilmesi, standartlaşma, tüketici ilişkileri gibi belirli konuların yürütülmesiyle görevlendirilmiş özel komiteler

Disiplin Kurulu

Kamuoyunda, meslek kuruluşlarındaki disiplin komitelerinin sadece mimarların kendi çıkarlarını korumaya yönelik bir işlevi olduğu düşüncesinin oluşmasını önlemek için, disiplinle ilgili yaptırımların uygulanmasında mimarlardan ve yargıçlardan oluşan bir özel komisyon görevlendirilmeli veya bu işlev mümkünse sivil mahkemeler tarafından yerine getirilmelidir.

4. SONUÇLAR

Farklı ilkeleri temel alarak, değişik türden meslek kuruluşları tanımlamak mümkündür:

- Görevini ve rolünü kendi belirleyen, iç düzenlemesini kendi yapan ve gönüllü üyeliğin söz konusu olduğu meslek kuruluşları. Bu kuruluşlar sorumluluklarını yerine getirmek üzere gerekli yetkiyi, ilgili mercilerle birlikte oluşturdukları şart veya protokol gibi bir belgeden alarak örgütlenmişlerdir. Bu durumda çoğu kez ayrıca, zorunlu kayıt işlevini gören, tamamlayıcı fakat sınırlı sorumluluklara sahip bir başka kuruluş daha oluşturulması ihtiyacı duyulmaktadır.
- Oda benzeri (chambers, orders, colleges), zorunlu üyeliğin geçerli olduğu, yetkili kamu mercileri tarafından, mimarların yasa ile tanımlanmış rol ve işlevlerini örgütleme yetkisi ile donatılmış kayıt kuruluşları. Bu durumda, gönüllülük esasına göre kurulmuş ve üyelerinin maddi çıkarlarını savunun diğer bağımsız kuruluşlara ihtiyaç olacaktır.
- İlgili yasanın uygulanmasını denetleme, düzenleme ve izleme görevi verilmiş kamu yönetimi kapsamındaki kuruluşlar.

5. EK

DEĞİŞİK TÜRDEKİ MESLEK KURULUŞLARININ ANALİZİ

Buradaki tanımlamalar oldukça kuramsal kalmaktadır ve mimarlık meslek kuruluşları çoğu kez ulusal kültür ortamına bağlı olarak bu sınıflandırmaların birden fazlasına denk düşen çeşitli işlevleri yerine getirmektedir.

Aslında referans alınacak bir tek model söz konusu değildir. Mevcut örgütlenmelerin mimarlara ve topluma verdikleri hizmetleri geliştirmelerine yardımcı olmak üzere, değişik işlevler biraraya gelebilir.

İşlevlerine, amaçlarına ve özerklik veya denetim koşullarına göre, aşağıda belirtildiği gibi çeşitli meslek örgütü veya meslek kuruluşu tanımları yapmak ve bunları daha da çeşitlendirmek mümkündür:

A. Düzenlemelerini Kendi Yapan Meslek Kuruluşları (Self-Regulatory Professional Bodies)

Mimarlarda bu tür meslek örgütleri daha çok Anglosakson ülkelerinde veya bu kültürün yoğun etkisi altında kalmış ülkelerde görülür.

Bu tür meslek kuruluşlarını oluşturan mimarlar, çoğu durumda, devletin meslek mensuplarına belirli bir ölçüde “kendi kaderini tayin” hakkı tanıdığı ülkelerde, mesleklerini örgütleme ihtiyacını karşılamak üzere bunu gerçekleştirmişlerdir.

Çoğu çok eski olan bu meslek kuruluşları, geniş toplumsal kapsamı, örgütlerinin kalitesi ve ayrıca üye seçimindeki kriterleri dolayısıyla önemlice yetkiler kazanmışlardır. Çoğu durumda bu kuruluşlar bulundukları ülkenin bu alandaki tek örgütüdür ve devlet tarafından mesleği uygulamanın yasal çerçevesini denetleme, özellikle de mimar unvanının korunması ile görevlendirilmişlerdir. Statüleri, kamuya belirli bir düzeyde kaliteyi korudukları, uzmanlık ve dürüstlüğü sağladıkları güvencesini vermek amacıyla üyelerine mesleği uygulamada ağır ve kesin kurallar getirmektedir.

Bu tür kuruluşlar çoğu durumda mimarlar için bir bilgi merkezi, bilgi toplumu olma özelliği taşır ve mimarlık kültürünü koruyan birer referans kurumu işlevini yerine getirir. Kaliteli bir kütüphaneleri vardır. Eğitim ve staj programlarını yönlendirirler. Staj ve Sürekli Mesleki Gelişim programları düzenlerler. Konferanslar, seminerler düzenleyerek referans belgeleri yayımlayarak kültürel gelişmeyi sağlarlar. Mimarlık araştırmalarını teşvik ederler.

Bu kuruluşların başlıca özellikleri; kendi statülerini serbestçe belirleyebilmeleri, meslek alanında düzenleyici işlev gören yetkili mercilerden bağımsız olmaları ve üyeliğin, yeterlilik, ruhsat, mesleki referanslar ve hatta sponsorluk açılarından katı kurallara bağlı olmasıdır.

B. Birlikler, Kolejler, Odalar (Associations, Colleges, Chambers)

Mimarların kurduğu birlikler –ve bazen kolej veya oda olarak adlandırılan kuruluşlar- genellikle devlet tarafından, bir yasa veya bir başka yasal düzenleme ile amaçları, rolleri, statüleri, örgütlenme şekilleri, üyelik kriterleri, devletle ilişkileri ve mali yapıları tanımlanarak oluşturulmuşlardır. Yaygın olarak Latin ülkeleri ve Alman kökenli ülkelerde bulunurlar.

Başlıca amaçları, mimar unvanının korunmasıdır. Mimarların, devlet tarafından konulmuş kurallara uymasını sağlayarak toplum yararının korunması rolleri vardır.

Genellikle, mimarların yeterliliğini güvence altına alırlar, mesleği uygulamada çoğu kez devlet tarafından belirlenmiş kurallara ve disipline uyulmasını sağlarlar ve devletin resmi ortaklarıdır.

Çok sık olarak, mesleği uygulamayı koruma işlevini de yerine getirirler ve bazı durumlarda Sürekli Mesleki Gelişim programlarına katkıda bulunurlar ve mimarlığın geliştirilmesi çalışmalarında yer alırlar. Genel olarak demokratik bir yapıya sahiptirler.

Başlıca özellikleri, kamu yararı açısından kurulmuş olmaları, katı yasal kurallara bağlı olmaları ve unvan kullanmak ve ulusal mevzuat uyarınca mesleği uygulamak isteyenlerin zorunlu üyeliğinin öngörülmesi olmasıdır.

C. Bağımsız Birlikler (Independent Associations)

Bütün ülkelerde mimarlar, örgütlenme ve ortak çıkarlarını geliştirme amacıyla topluca biraraya gelirler. Bu tür örgütlenmelerin işlevleri, mesleğin ve mimarlığın kültürel, mesleki hatta insani yönleriyle ilgili olabilir. Çoğu durumda, üyelere sağlanan katkılarla gerekli finansman kaynağı oluşturulur.

Başlıca özellikler, elbette üyeliğin zorunlu olmaması ve derneklere ilişkin geçerli yasal mevzuat uyarınca serbestçe belirlemiş oldukları kurallara göre çalışmalarınıdır.

D. Sendikalar veya Meslek Birlikleri (Unions, Trade Associations)

Her ülkenin kendi koşullarına göre, mimarlar sendikasının veya meslek birliklerinin rolü, esas itibarıyla üyelerinin çıkarlarını savunmaktır. Üyelik gönüllüdür ve çoğu kez fedakarlığı ve militanlığı gerektirir. Açıkça, mesleğin uygulanmasına ilişkin her konuda kamu yetkilileriyle görüşmeleri yürüten bu kuruluşlardır. Çoğu kez etkinlik alanlarını, mimarlığın geliştirilmesini de kapsayacak şekilde genişletmektedirler.

Başlıca özellikleri, üyeliğin gönüllü olması ve mimarların mesleki çıkarlarını savunmalarıdır.

E. Diğer Örgütler

Ayrıca, mimarların oluşturduğu ve üyelerini daha geniş kültürel, insani amaçlarla ve özellikle uluslararası düzeyde biraraya getiren örgütler de vardır. Uluslararası düzeydeki örnekler arasında Uluslararası Mimarlar Birliği (International Union of Architects-UIA) ve Ortak Pazar Ülkeleri Mimarlar Birliği (Commonwealth Association of Architects-CAA) bulunmaktadır. Bölgesel örnekler arasında ise, Avrupa Mimarlar Konseyi (Architects' Council of Europe-ACE), Asya Bölgesel Mimarlar Konseyi (Architects' Council of Asia-ARCASIA), Orta ve Doğu Avrupa Mimarlar Konseyi (Architects' Council of Central and Eastern Europe-ACCEE), Panamerikan Mimarlar Birlikleri Federasyonu (Pan-American Federation of Architects' Associations-PFAA), Afrika Mimarlar Birliği (Union of African Architects-UAA) ve Akdeniz Mimarlar Birliği (Union of Mediterranean Architects-UMAR) sayılabilir.

F. Karma Yapılar

Eğitim gibi belirli alanlarda, örneğin mimarlık okullarının akreditasyonu amacıyla, mimarlık meslek kuruluşlarını, birlikleri ve kamu yetkililerini biraraya getiren karma yapılar oluşturulmuştur. Örneğin İngiltere'deki Ortak Onay Kurulu (Joint Validation Panel / RIBA ve Mimarlık Kayıt Kurulu ortaklığında) ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Mimarlık Ulusal Akreditasyon Kurulu (National Architectural Accrediting Board-NAAB / Amerikan Mimarlar Enstitüsü AIA – Üniversitelere Bağlı Mimarlık Okulları Birliği ACSA ve Mimar Kayıt Kurulları Ulusal Konseyi NCARB temsilcilerinden oluşuyor) gibi.